

LLIBRES

TRES LLIBRES AL PARANIMF

COL·LECCIÓ "PARANIMF" DEL SERVEI DE PUBLICACIONS DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

Deia Manuel Sanchis Guarner que el llenguatge és una activitat espiritual i que per al conreu de l'espiritualitat cal, en primer lloc, amor i, després, tenir les idees clares. Sense cap mena de dubte, amor i idees clares és el que generosament ens obsequien els tres primers llibres de la col·lecció Paranimf que la Universitat de València ha editat recentment i que pretén oferir un mena d'homenatge a personalitats que han rebut la medalla de la institució. Vicent Ventura, Manuel Sanchis Guarner i Francesc de Paula Burguera, els tres primers homenatjats i dels quals se seleccionen alguns textos, són un clar exemple d'ètica i de compromís cívic, d'humanisme i d'*espiritualitat*. El fet de posar novament a l'abast aquests intel·lectuals exemplars i en un moment tan escaient és, doncs, un motiu del qual tots ens hem de regraciar.

Els dissenys de cadascun dels tres volums –i, per tant, de la col·lecció– conté una part més acadèmica –que al capdavant reproduïx l'acte de lliurament de la medalla de la universitat–, de parlaments i de remarca d'aspectes biobibliogràfics de l'escriptor a qui es ret l'homenatge, i una altra, la veritablement interessant, en què hi ha una recuperació de textos originals dels autors, sovint ben atractius perquè són escrits singulars pel que tracten o bé des del punt de vista personal.

Dos fidels "homes de combat" i "obsessionats pel país" han estat i són Vicent Ventura i Francesc de Paula Burguera, com és palès tant en els complements que altres fan sobre la seua figura com sobretot en l'antologia de textos seus que apleguen els respectius volums. L'encertada selecció d'escrits periodístics i d'assaig de Ventura traspua el que han estat les seues màximes preocupacions al llarg de tota una vida

compromesa: la construcció de l'esquerra, la llengua, l'economia i la política, el nacionalisme, la llibertat i la democràcia i també l'estima pels seus amics; i

recupera diversos escrits de difícil consulta que sempre convé rellegir i conèixer, i en especial com a crònica del valencianisme, del progressisme o de l'uropeisme. Quant a Burguera, a part del conreu primerenc i intermitent de la poesia i sobretot del teatre durant els anys més difícils del franquisme, ara es presenten algunes manifestacions de la producció periodística apareguda a València, Barcelona i Madrid, mostra també de la inquietud cultural constant i del compromís profund amb el país i la llengua.

"El compromís cívic d'un filòleg", com diu el títol, és el que aporta sobretot el llibre sobre Sanchis Guarner: el llegat ètic i humà d'una de les personalitats de més relleu del País Valencià durant l'època contemporània. De fet, a més dels emotius parlaments en memòria de Sanchis Guarner plens d'afecte i admiració, el volum conté, d'una banda, participacions en homenatge i testimoni tant de filòlegs i escriptors que contenen alguna experiència compartida, com d'amics i companys que entranyablement mantenen l'estima pel mestre. De l'altra, s'hi aplega un conjunt d'entrevistes amb l'autor publicades a la premsa. I sobretot es recupera un inèdit diari del 1971 en què Sanchis palesa la seua visió quotidiana i personal sobre la realitat més immediata, les seues impressions, les reaccions. Tot plegat ens apropa més a la intimitat de l'heterogeni home de pau i de concòrdia que no el rigorós científic, més el seu tarannà cívic i social que no l'acadèmic, com un bon i interessant complement a una trajectòria intel·lectual exemplar.

Hem de considerar, per tant, un encert els tres volums de la col·lecció pels intel·lectuals a qui la universitat ret homenatge i, ja com a llibres, sobretot pels textos recuperats i divulgats, documents ben personals que tenen plena vigència i interès i que són tot un bon bagatge a l'hora d'encetar un nou segle.

FERRAN CARBO

L'HOME COM A ESPÈCIE

VIATGE ALS ORÍGENS

JAUME BERTRANPETIT I CRISTINA JUNYENT

Editorial Bromera



Sense visions encarcerades, fent ús del gran angular, Jaume Bertranpetit i Cristina Junyent ens ofereixen en aquest llibre un repàs a la nostra història com a espècie, però encara més, ens donen les claus de la interpretació de la nostra diversitat i ho fan situant-nos on som, encara que sovint ho oblidem. Caldrà, doncs, començar el viatge des del principi, com qui prepara les maletes i consulta les guies. Ens lliuren, de bon començament, una visió de la

formació de l'univers, el sistema solar i la Terra; ens fan una passejada per l'aparició de la vida al nostre planeta i la complexitat que va assolint, amb l'establiment dels nivells d'organització, des dels primers éssers animats surant als oceans primitius fins a la formació de la cèl·lula eucariòtica (la que ens forma als humans però que també es presenten en senzilles formes unicel·lulars), la contaminació amb oxigen de l'atmosfera terrestre i tot de canvis que precediren l'aparició d'alguna cosa semblant a un humà. I tanmateix cada canvi ha hagut de precedir necessàriament el següent com si d'una cadena es tractara.

Però que ningú no s'espante, aquest viatge no és un llibre reservat a estudiosos de l'evolució. No en va ha estat guardonat amb el Premi a la Divulgació Científica Estudi General. Estratègicament situat a principi de l'obra hi ha l'explicació de la part genètica del tema, potser el camp més àrid per al lector poc fet en temes evolutius que es vulga començar a endinsar en aquest món. En aquest sentit *Viatge als orígens* pot ser una excel·lent porta d'entrada, una bona oportunitat per veure explicada d'una manera planera com funciona això de la transmissió dels caràcters que ens configuren en l'espècie que som. Què rebem dels nostres pares, dels avis i això de vés a saber quin llunyà parent africà.

I ja posats a fer marxa enrere i alhora posar-nos al lloc que ens correspon zoològicament, potser fóra profitós de veure què compartim amb la resta dels primats. Quines conseqüències podem traure de la

comparació amb els animals actuals que tenen origen comú amb la nostra espècie. I encara més, per què no qüestionar-nos sobre els que ens hem deixat al camí? Quines foren les relacions, si n'hi haguera, amb primats tan propers a nosaltres com els neandertals. Tan propers que la diferència en espècies diferents no sembla clara per a tots els especialistes. Què ens separa? Genètica? Cultura? Aquestes són preguntes que els autors es formulen i miren de desenvolupar a tall d'esbrinar alguna cosa més sobre el nostre bagatge comú.

Tampoc no s'aturaran ací els autors. Entre els mèrits d'aquest llibre hi ha la integració de les diverses disciplines per suggerir respostes no sols a la pregunta dels nostres orígens sinó també a la nostra expansió per tot el món. Des de les limitacions genètiques fins a les característiques físiques que oferia la Terra en el moment de l'eixida d'Àfrica, tot s'ha de tenir-se en compte a l'hora d'interpretar com van anar les coses per a aquells primers humans. Tota pedra fa paret en el trencaclosques de la nostra evolució, això ho han entès els autors i això ens ho ofereixen en una miscel·lània ordenada de genètica, paleontologia, geologia, arqueologia i fins i tot lingüística. El mètode perfecte és només una entelèquia dels investigadors i la interdisciplinarietat es revela ací no sols desitjable sinó necessària.

L'èxit dels humans s'ha d'entendre sota la perspectiva de la que, potser, haja constituït la més gran revolució que els humans hagen fet mai, el neolític. La revolució neolítica és explicada en tota la seua extensió, amb les diferències i particularitats que la distingirien en cadascun dels llocs on es va desenvolupar paral·lelament.

També resulta força interessant l'exercici científic que s'hi fa en analitzar cap on va la humanitat. Escobriment lectures interessades del tema, que han donat suport més o menys explícit a les més esgarrioses ideologies, en aquest llibre es despulla l'estudi dels gens humans de l'halo de catastrofisme que sovint l'ha embolcallat.

Un viatge profitós, aquest que ens duu d'ençà que la Terra restava inanimada fins a les perspectives de futur de la nostra espècie a la llum de les més modernes innovacions científiques. Un viatge on podem aprendre més sobre el valor de la diversitat com a element d'enriquiment d'aquest món en què no sempre s'ha sabut valorar en allò que val el fet de ser diferent.

CARLES SANTANA I GARCIA

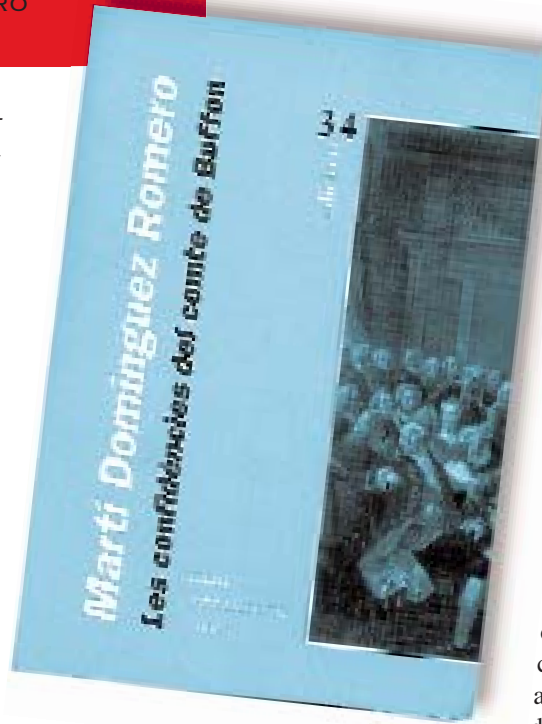
LA SITUACIÓ ACTUAL DEL MÓN

LES CONFIDÈNCIES DEL COMTE DE BUFFON

MARTÍ DOMÍNGUEZ I ROMERO

Edicions 3i4. 234 pp.

Les confidències del comte de Buffon ens és presentada com a novel·la històrica, perquè retrata un temps, uns fets i uns personatges reals, que formen part de la història. Martí Domínguez ha reconstruït escenaris, recreat situacions i inventat converses, en una ficció bastida a partir d'unes falses memòries de George Louis Leclerc, comte de Buffon (1707-1788). Creiem que l'obra és una novel·la científica, malgrat que el mateix autor declarés en *El Temps* (3.11.97) que no ho era, potser pensant que declarar-la "científica" havia de treure rellevància al seu vessant històric. Hi trobem magistralment descrits el desenvolupament del coneixement científic en el segle XVIII francès, i la gestació d'una de les obres més significatives de la biologia: la *Història natural* de Buffon, obra monumental de quaranta-quatre volums, iniciada el 1749 i acabada el 1804. Buffon pogué veure'n publicats trenta-sis volums; els vuit darrers es publicaren després de la seva mort. Pel llibre desfilen també els grans personatges del món de la ciència de l'època, especialment els que tingueren una relació directa amb el suposat autor de les memòries. La novel·la és "científica" no sols pel seu contingut, sinó també pel rigor que l'autor ha emprat en la construcció d'una obra en la qual la ficció aporta l'endreu al relat, i l'ameix amb un condiment i una aroma molt especials. També hom pot considerar *Les confidències...* un text de divulgació: posa a l'abast del públic general, de manera planera i entenedora, uns coneixements científics. Però aquest llibre és encara més coses; és una obra erudita, una sàtira, i de vegades fins i tot una crònica "rosa" o "grogna" de la França de la Il·lustració, amb les reunions en els salons i cafès, i amb les intrigues, disputes i debats entre pensaments oposats.



L'autor va plantejar-se una tasca molt feixuga en decidir d'escriure aquesta obra. Podia haver-

ne sortit un relat abstrús, perquè el segle XVIII europeu és una època més aviat fosca —malgrat que es conegui com a Segle de les Llums— per a qui no té una sòlida formació històrica. Buffon és un nom que molta gent coneix; però una gran majoria ignora l'obra d'aquest home que va tractar temes científics tan diversos com ara l'origen del sistema solar, la formació de la Terra, la possible evolució del món viu; que va definir el concepte d'espècie segons un criteri que ha perdurat fins a l'actualitat (un grup d'individus que poden creuar-se entre ells), que fou un filòsof de la ciència i

un gran escriptor; i que, estudià, sense esmentar-la, perquè encara no se n'havia encunyat el nom, la biodiversitat. Però Martí Domínguez, se n'ha sortit molt bé. *Les confidències...* és una obra dinàmica i entretinguda, on moltes persones descobriran per primer cop Buffon com un personatge atractiu. Els seguidors de l'autor a través de les seves col·laboracions setmanals en *El Temps* podran admirar un cop més el seu estil acurat i elegant, i el seu ric vocabulari. De Buffon són les següents paraules: "Les obres ben escrites seran les úniques que passaran a la posteritat: la quantitat de coneixements, la singularitat dels fets, la mateixa novetat de les descobertes, no són pas una garantia d'immortalitat. Aquestes coses són exteriors a l'home, però l'estil és el mateix home." Si aquesta afirmació és certa, de ben segur *Les confidències del comte de Buffon* mereixen passar a la posteritat.

MERCÉ PIQUERAS

COMUNICACIÓ I RELACIONS DE PODER

LA ERA DE LA INFORMACIÓN. ECONOMÍA, SOCIEDAD Y CULTURA

M. CASTELLS

Ed. Alianza. Madrid, 1997, 1998.

Aquesta obra, publicada originalment en anglès (*The information age: Economy, Society and Culture*), es planteja un estudi de l'estructura, dinàmica i significat de la informació en la societat actual, una societat xarxa "composta per xarxes de producció, poder i experiència, que construeixen una cultura de la virtualitat en els fluxos globals", que "comporta una modificació substancial de les formes socials de l'espai i del temps" i que constitueix una lògica dominant que intenta imposar-se sobre totes les dimensions i institucions de les societats preexistents.

Aquest treball postula que el canvi (històric i estructural) de tota societat és fruit de la interacció d'un conjunt de factors que condueixen a la transformació estructural de les relacions de producció, de poder i d'experiència (cultura); l'estudi de la realitat social contemporània permet a l'autor afirmar que la revolució tecnològica de la informació, la crisi econòmica del capitalisme i de l'estatisme i, en tercer lloc, el floriment d'una sèrie de moviments socioculturals constitueixen la base de l'actual estructura econòmica, social i cultural. En aquest moment sociohistòric (l'era de la informació) les noves tecnologies de la informació apareixen com l'eina indispensable per a la posada en pràctica dels processos de reestructuració socioeconòmica.

En els tres volums (*La sociedad red, El poder de la identidad, Fin de milenio*), M. Castells desenvolupa els temes següents:

1. Valoració del paper de la informació en la seua configuració i caracterització de la cultura dominant en les darreres dècades del segle xx: la virtual.

2. Anàlisi de les respostes que protagonitzen els defensors de models alternatius d'identitat per a enfrontar-se a la lògica de la globalitat i la mundialització imperants.

3. Prospecció (conscientment utòpica) entorn dels viarans que pot prendre la societat, com a efecte del desenvolupament coherent de la societat xarxa que, segons el mateix autor, encara està en les seues manifestacions i implicacions inicials.

JOSÉ M^a BERNARDO PANIAGUA

LINGUISTIC ANTHROPOLOGY

ALESSANDRO DURANTI

University Press. Cambridge, 1997

Aquest manual ens proposa la inserció del llenguatge en el marc de la cultura, cosa que explica que no es tracte d'una "lingüística antropològica", sinó d'una "antropologia lingüística". El llenguatge es concep com a eina de construcció/interpretació cultural, i supera simultàniament el relativisme whorfia i les teories del reflex. Sorgeix així un enfocament de vocació clarament interdisciplinar que s'organitza entorn de tres conceptes clau: actuació, indexicalitat i participació. Amb una estructura impecable, l'autor repassa els punts fonamentals de la disciplina —l'abast de l'antropologia lingüística, un estat de la qüestió entorn del concepte de cultura, la diversitat lingüística— per centrar-se en aspectes lingüístics que es presenten com definitoris de la cultura de la vida quotidiana: el significat de les formes verbals, la parla com a acció social, l'intercanvi i les unitats de participació. No falten capítols de metodologia, obtenció i tractament de les dades etnolingüístiques.

LAS GRANDES SUPERFICIES COMERCIALES EN LA COMUNIDAD VALENCIANA. INFERENCIA SOBRE EL PEQUEÑO COMERCIO

JORGE HERMOSILLA, CARLES RODRIGO I MÓNICA FERNÁNDEZ
Universitat de València. València, 1997.

Entre els anys vuitanta i noranta, s'ha transformat la distribució comercial minorista de la Comunitat Valenciana. En aquest procés de canvis despunta la progressiva implantació de noves formes comercials basades en les grans superfícies.

Aquesta publicació ens introdueix en l'actual organització comercial minorista valenciana, descripció que proporciona al lector les pautes que defineixen el nostre model comercial. L'estudi, finançat per la IVEI en 1997, repassa no solament els trets dels hipermercats i altres formes de distribució modernes, sinó també les característiques pròpies del comerç tradicional.

Després de l'anàlisi dels efectes d'un hipermercat concret (situat a l'Eliana) en els comerços de la seua àrea d'influència, l'estudi conclou afirmant que el comerç tradicional està abocat a una crisi de caràcter estructural com a conseqüència de l'obertura dels centres comercials (factor extern) i de l'escassa modernització experimentada pel petit comerç (factor intern).

MIRADAS AL FIN DE SIGLO: LECTURAS MODERNISTAS.

SONIA MATTALÍA.

Tirant lo Blanch/Grup d'Estudis Iberoamericans. València, 1997.

La mirada a la fi del segle passat pot servir per entaular línies comunes amb la fi de segle que s'acosta: què significa ser modern?, quin paper ocupa l'art enfront del mercat?, els canvis accelerats de l'espai urbà com alteren la subjectivitat? Aquestes són les preguntes que la mirada de Sonia Mattalía dirigeix als textos modernistes en cadascuna de les tres parts del seu llibre (I. Transformació cultural i renovació estètica; II. Autonomia estètica i mercat: els contes d'*Azul*; III- Somni i desil·lusió de la modernitat: imatges de la ciutat). Més enllà dels paral·lelismes que plantegen els dos finals de "cicle" del s. XIX i del s. XX o dels processos de transformació cultural que tingueren lloc a Amèrica Llatina, aquesta mirada a un temps finisecular traça un recorregut entre els diferents gèneres literaris que desenvolupen els escriptors modernistes, les relacions Espanya-Amèrica i les polèmiques referides a l'idioma. Al seu torn, aquesta mirada conté altres mirades: l'exiliada dels poetes, la psicòtica dels contes fantàstics o la utòpica de les cròniques periodístiques, en què no podem deixar de veure que els somnis de la modernitat no acaben amb els segles.